

M
E
N
T
A
M
Á
L
A
R
Á
Ð
I
Ð

FÓLKASKÚLIN

FØROYSKT 9. FLOKKUR

Mánadagur 26. august 2013
kl. 08.30 - 12.30

Mynd: Gulakur Zachariassen

Loyvdir hjálparmiðlar: Allir hjálparmiðlar eru loyvdir

Vel eitt av hesum evnunum og skriva um tað:

1. Amnesty.....s. 3

- Greina og tulka yrkingina
- Búmerkið hjá Amnesty International er kertuljósið við píkatráði rundanum. Sig tína hugsan um tað
- Hugleið um, hvønn týdning tú heldur, Amnesty International hevur sum felagsskapur

Yvirskrift: Amnesty

2. Ein litaður vavgreytur av minnum úr Helviti.....s. 4-5

- Greið í stuttum frá, hvat greinin er um
- Hvussu er blaðgreinin skipað?
- Greið frá samskiftinum, (sendara, miðli og móttakara)
- Sig tína hugsan um greinina? Er hon viðkomandi í dag? Grundgev fyri tínum svarum

Yvirskrift: Ein litaður vavgreytur av minnum úr Helviti

3. Starvsvenjings. 6-7

- Greið frá starvsvenjing tíni. T.d. hvar vart tú, hvat gjørdi tú, hvussu dámdi tær, hvar búði tú o.s.fr.
- Kundi tú hugsað tær hetta starv sum lívsstarv? Grundgev
- Hvønn týdning hevur tað, at fólkkaskúlanæmingar sleppa í starvsvenjing?

Yvirskrift: Starvsvenjing

4. Rým kki frá mær!.....s. 8

- Skriva eina stuttsøgu við heitinum ”Rým ikki frá mær”

Yvirskrift: Rým ikki frá mær!

5. Lat ikki netið dálka tína framtíð.....s. 9

Greina og tulka lýsingina. Í tíni viðgerð skalt tú m.a. hugsa um:

- Hvat lýsingaslag er talan um?
- Hvat snýr lýsingin seg um?
- Hvat er endamálið við lýsingini?
- Hvør er sendari/móttakari?
- Hvørjir vinklar eru nýttir í upptøkunum? Og hvussu virka teir?
- Hvussu nýtir lýsingin ljóð og tónleik?
- Sig tína hugsan um lýsingina og hugleið um, hvørt slíkar lýsingar hjálpa ella ikki
- Ávirkar lýsingin teg? Grundgev fyri tínum svari

Yvirskrift: Lat ikki netið dálka tína framtíð

1 Amnesty

- Greina og tulka yrkingina
- Búmerkið hjá Amnesty International er kertuljosið við píkatráði rundanum. Sig tína hugsan um tað
- Hugleið um, hvønn týdning tú heldur, Amnesty International hevur sum felagsskapur

1 A M N E S T Y
boðar frælsi boðar frið
komið øll og rópið við
um Amnesty, ja Amnesty.

5 Kring allan heim í nógvum londum
er tíverri so
at fólk í varðhald verða blakað
uttan orð og boð

10 rættargongd er ókent orð
rættarskipan lögð í sor
hesi lond tey fremja fólkamorð.

Kenni ein ið tikin varð á vegnum
15 sum hann gekk
foreldrini tey kundu bara staðfesta
hann var vekk
ongin ímynda sær kann
hvørjar ræðuleikar hann

20 gjøgnumgekk til Amnesty hann fann.

Og er tað tí av størsta týdningi
at eg og tú
ikki bara yppa øksl við okkara ”ajú”

25 men standa saman lið um lið
til fólk á jørð so við og við
ikki nýtast biðja um amnesty.

Robert McBirnie, 1990

Amnesty International er ein heimsumfatandi mannarættindafelagsskapur, sum er grundaður á Heimsyvirlýsing Sameindu Tjóða um Mannarættindi frá 1948 og aðrar altjóða góðkendar samtyktir um mannarættindi.

Føroya deild hevur sett sær sum mál at: 1. Varpa ljós á og upplýsa um mannarættindi (átøk, tiltøk, undirvísing, undirvísingartilfar). 2. Upplýsa um mannarættindabrot, ið fara fram kring heimin (árliga ársfrágreiðingin hjá altjóða felagsskapinum, frágreiðingar, tíðindi). 3. Halda eygað við mannarættindastøðuni í Føroyum (*amnesty.fo*)

Orðið Amnesty merkir: Fyrigeving, miskunn, (*løgfr.*) náðing, griður, hópnáðing (*ofta fyri politisk misbrot*); give a. geva grið, náða, sleppa undan ákæru (*sprotin.fo*)

10. desember er Altjóða Amnestydagur. Tá tendra fólk um allan heim kertuljós og seta tað á vindeygakarmin.

2 Ein litaður vavgreytur av minnum úr Helviti

- Greið í stuttum frá, hvat greinin er um
- Hvussu er blaðgreinin skipað?
- Greið frá samskiftinum, (sendara, miðli og móttakara)
- Sig tína hugsan um greinina. Er hon viðkomandi í dag? Grundgev fyri tínum svarum

Ein litaður vavgreytur av minnum úr Helviti

1 Tá eg játtaði at skriva Afturhvarv, var eg greiður yvir, at hetta ivaleyst fór at verða ein tungur burður. Heilin er eitt áhugavert tól, ið sera hegnisliga verjir okkum fyri nógvum keðiligum.
5 Eg minnst ikki nógvar keðiligar hendingar úr mínum lívi. Tær flestu eru goymdar onkrastaðni í dulvitskuni.

Eg veit, at míni skúlaár í stóran mun vóru ein røð av ringum upplivingum, happing, avbúking og persónligum niðurløgum. Men at skula minnst hesar aftur og at festa tær á blað - tað fór neyvan at verða lætt, so mikið visti eg frammanundan. Men eg hugsaði, at hetta ivaleyst kundi gerast nokkso sjálvterapeutiskt. So eg játtaði. Men nú
15 deadline er beint hinumegin hornið, so noyðist eg at viðganga, at hevði eg vitað, hvussu trupult hetta fór at verða, hevði eg takkað nei, tá ritstjórin ringdi til mín.

Eg havi grópað og leitað í dulvitskuni, við tí úrsliti, at onkur minni eru komin fram. Alt er brýnt av tíðarinnar tonn. Ivaleyst heldur litað og í einum vavgreyti.

Happingin gjørdist ov nógv

25 Eg byrjaði í Gulaskúla í 1. flokki um summarið í 1980, eftir trý ár í Gulaskúla fluttu vit nøkur ár oman í Brúnaskúla, áðrenn vit fluttu niðan í Venjingarskúlan. Tað eru serliga minnini frá tí óvanliga harða umhvørvinum á gongunum á
30 Venjingarskúlanum, sum eru ring. Happingin, sum gjørdist verri og verri.

Í heystfrítíðini í 8. flokki skifti eg skúla. Happingin og ágangurin í Venjingarskúlanum var vorðin so mikið nógvur, at foreldur míni saman við flokkslæranum hjá paralellflokkinum gjørdur av, at okkurt mátti henda. Eg flutti oman í býin at ganga í Kommunuskúlanum. Endiliga fekk eg kensluna av samanhaldi og felagsskapi í einum flokki. Skúlin var ikki longur ein plága, eins og hann hevði verið í Venjingarskúlanum. 40

Nýggjan flokkslærara

Okkara flokkur í Venjingarskúlanum var ein trupul flokkur, ella ein problemklassi, sum tað nokk varð kallað tá. Í sjeýnda flokki fekk flokkslærarin hjá okkum nóg mikið. Hesin eldri maður hevði mist tamarhald á okkum og orkaði ikki stríðið longur. Hann vildi sleppa av við okkum. Upprunaliga hevði hann tikið okkum frá einum øðrum lærara, ið heldur ikki orkaði okkum longur, nøkur ár frammanundan. Eingin av teimum lærarum, ið kendu okkum, vildi taka hendan flokkin, vit vóru ov strævin. Ein nýklaktur lærari av læraraskúlanum byrjaði hetta árið í Venjingarskúlanum, og skúlaleiðslan gav henni henda truplasta flokkin í skúlanum. Hon var fitt og ikki so øgiliga nógv eldri enn vit. Neyðardýrið ánaði ikki, hvat hon hevði í væntu. 55

Samlaðu trupulleikarnar

Hetta sama árið byrjaðu nakrir nýggir næmingar í okkara flokki. Her var talan um næmingar, ið 60

65 hævdu gjørt ov illa fortred og ekki hóskaðu inn í
øðrum skólum og tí vórðu fluttir. Skúlaleiðslan
vildi ekki órógva paralellflokkin, ið fungeraði
70 væl. So hesi óhepnu elementini vórðu koyrd í
okkara flokk. Hann var jú so trupul framman-
undan. Úrslitið varð sum væntað. Happingin
gjörðist alsamt ógvisligari og fyri okkum, ið vóru
tey vanligu ofrini, gjörðist lívið eitt satt helviti.

Eg átti törn

75 Vit vóru 3 næmingar, sum vanliga stóðu fyri
skotum, tá happað varð. Tað var eitt sindur
í tíðarskeiðum, og byrjanin av 8. flokki var
mítt tíðarskeið. Eg varð læstur inni í skápum
í fríkorterum, og tá eg ekki var tað, varð eg
80 happaður ella bukaður. Minnist serliga væl eitt
fríkorter. Tað var inni í okkara skúlastovu á
niðastu gongd í Venjingarskúlanum. Teir vanligu
dreingirnir lögdu á meg. Teir hildu mær niðri,
kroystu andlitið niður í gólvið soleiðis, at eg
85 var ræðsluslugin, hugsaði:

- Teir seta eld á hárið á mær! Eg fór at gráta.
Teir sleptu mær og flentu at mær. Tann, sum
hevði tindraran, hevði sviðið hár á sínum egna
90 armi. Hann hevði ekki sett eld á meg, men stóð
har og flenti.

Mátti verja meg

95 Tað var tá, at eg skilti, at eg noyddist at verja
meg á onkran hátt. Eg fekk onga hjálp frá
lærarunum, systkini hjá mær vóru so mikið stór,
at tey ekki gingu í skúlanum longur, og mínir
bestu vinir gingu í øðrum skólum. Eg var farin
at ganga til Jiu-Jitsu, men eg dugdi ekki nóg væl
100 til at verja meg ímóti flokkum av álopsmonnum.
Eg visti, at skuldi eg fáa frið, mátti eg hava eitt

vápn. Eg visti av royndum hjá einum, sum var
illa happaður í einum eldri flokki, at tað ekki
loysti seg at taka knív við. Eg hevði heldur ekki
hug til veruliga at skaða nakran. Ella tað hevði
105 eg nokk, men eg visti, at tað ekki var gongd
leið. Eg vildi bara hava eitt vápn, ið hjálpti at
halda álopsmonnum burtur. Heima fann eg eina
jarnketu. Hon var ekki serliga tung, kundi liggja
í jakkalummanum, uttan at hon sást. Men sam-
110 stundis var hon nóg tung til, at man fekk ilt, um
man varð sligin við henni. Ketan var fullkomiliga
perfekt til endamálið. Eg var ekki líka bangin, tá
eg fór í skúla morgunin eftir.

Flokslærarin hjálpti

115 Í fríkorterinum nærkaðust nakrir av teimum
og ætlaðu at loypa á meg. Eg tók ketuna og
sveiggjaði eftir teimum. Teir hildu seg burtur.
Hetta gekk fínt. Tá fríkoterið var av, klagaði
120 onkur av teimum til flokslærarann um, at eg hevði
eina ketu. Henda unga og fitta kona gjörði, sum
ivaleyst flest allir rættsiktaðir lærarar hævdu
gjört. Hon tók ketuna frá mær. Men alt, ið eg
sá, var, at tá eg hevði trupulleikar, fekk eg onga
125 hjálp, men um eg vardi meg, so hjálpti hon
teimum, sum vildu sleppa at buka meg. Eg var
verjuleysur. Eg visti, at næsta fríkorter fór eg
veruliga at fáa tað afturlønt. Eg var desperatur!
Eg mátti hava ketuna aftur! Eg mátti fáa verju!

130 Flokslærarin spældi klarinett, og taskan við
klarinettni stóð á pultinum. Eg tók taskuna og
rann yvir til vindeygað, har eg helt taskuna út
ígjøgnum tað.

- Tú fært taskuna, um eg fái ketuna, segði eg.

135 Hvat síðan hendi, minnist eg ekki. Eg veit,
at eg fekk ekki ketuna aftur. Hetta er mítt síðsta
minni frá Venjingarskúlanum.

Niels Uni Dam, úr Skúlablaðnum nr. 2, 2007

*Niels Uni Dam
er føddur í
1973. Hann er
útbúgvinn cand.
comm.*

3 Starvsvenjing

- Greið frá starvsvenjing tíni. T.d. hvar vart tú, hvat gjørdi tú, hvussu dámdi tær, hvar búði tú o.s.fr.
- Kundi tú hugsað tær hetta starv sum lívsstarv? Grundgev
- Hvønn týdning hevur tað, at fólkaskúlanæmingar sleppa í starvsvenjing?

Her eru nøkur dømi um starvsvenjing:

Í starvsvenjing í Námi¹

Dina Bech hevur verið í starvsvenjing í Námi og skrivar eina grein um starvsvenjingina.

Alt árið fara ung í níggjunda og tíggjunda flokki í starvsvenjing. Starvsnámingarnir søkja um at sleppa á arbeiðspláss at royna seg í møguligum framtíðarstarvi. Stórir áhugi er fyri starvsvenjing, bæði á sjógvi og landi.

Í hesum døgum eru næmingar frá Stranda skúla, Hvalbiar skúla, Ósaskúlanum og Felagsskúlanum á Oyrbakka í starvsvenjing.

Nøkur støð eru víðagitin og onnur ongantið vitjað áður. Námi er eitt av teimum fáu, ið ongantið áður hevur havt starvsnáming. Eg, Dina Bech eri tí fyrsti næmingur í starvsvenjing í Námi. Hetta er eisini fyrstu ferð, eg sjálfv eri í starvsvenjing, so hetta er bæði nýtt fyri meg og Námi.

Mín áhugi hevur altíð verið tætt knýttur at bókagerð og serliga rithøvundum. Mær dámar sera væl at lesa bókur, men eisini at skriva. Eg ynskti, at hesar tvær vikurnar skuldu vera tvær ógvuliga læruríkar vikur, ið eg seint fór at gloyma, og eg kann ikki siga annað enn, at hetta er meira enn væl eydnað. Eg havi bæði sæð, lisið og hoyrt, hvussu bókur verða gjørdar, og hvussu nógv hetta krevur.

Ein bók er ikki bert myndir og tekstur. Hvør einstøk síða hevur óteljandi søgur. Hvørt blað ber søguna frá fyrst og fremst rithøvundinum, men eisini prentsmiðjum, farmaskipum, bókadeildum, lærarum og mongum øðrum, sum leggja bæði hjarta og sál í.

- Tað er ein søga millum hvørja reglu, á hvørjari síðu og um hvørja permu. -

Eg vil fegin nýta hetta høvið at takka Námi fyri eitt ógvuliga gott og læruríkt arbeiði, nú henda vikan fer at halla. Tit hava tikið ógvuliga væl ímóti mær, og eg ynski tykkum góða eydnu við umbyggingini². Eg vóni, at tað framyvir fer at ganga eins væl og nú, um ikki betur, nú nýggjur mentamálaráðharri³ er komin í sessin. Eg vil eisini mæla øðrum næmingum, ið hava sama áhuga sum eg, at fara í starvsvenjing í Námi.

www.nam.fo 16. november 2011

¹ Námi er stovnur, sum m.a. gevur út skúlabókur.

² Um hetta mundið blivu hølini hjá Námi umbygd, og tí húsaðust starvsfólkini í Námi ymsa staðni í Havn.

³ Bjørn Kalsø byrjaði sum mentamálaráðharri um hetta mundið.

Næmingar í 9. flokki í starvsvenjing

Næmingar í 9. flokki í Skúlanum á Ziskatrøð eru í starvsvenjing frá 1.-12. november. Vit hava hitt nøkur, sum eru í starvsvenjing í Klaksvík.

Sølvi Fossdalsá

Arbeiðspláss: Føroya Tele.

Aldur: 15 ár.

Flokkur: 9.a.

Hví valdi tú at fara í starvsvenjing her? Tí eg helt, at hetta ljóðaði áhugavert, og mær dámar væl at arbeiða við teldu og at seta breiðband upp.

Dámar tær væl at vera her? Ótrúliga væl.

Hevur tú hug at arbeiða her framyvir? Ja.

Hvar aðrastaðni hevði tú hug at fara í starvsvenjing? Kringvarpinum.

Hvørjum liði heldur tú við í fót bólti (uttan KÍ)? Manchester United.

Hvat hevði tú gjørt við miðbýin, um tú ráddi í Klaksvík? Eina solumiðstöð, har ein handil við filmsútgerð var.

Hvat er títt dreymastarv? Okkurt við filmar at gera.

Sigmund Mørkøre

Arbeiðspláss: Klaksvíkar Sjúkrahús.

Aldur: 15 ár.

Flokkur: 9.b.

Hví valdi tú at fara í starvsvenjing her? Tí tað skuldi vera spennandi.

Dámar tær væl at vera her? Ja.

Hevur tú hug at arbeiða her framyvir? Eg veit ikki.

Hvar aðrastaðni hevur tú hug at fara í starvsvenjing? Politistøðina.

Hvørjum liði heldur tú við í fót bólti (uttan KÍ)? Manchester United.

Hvat hevði tú gjørt við miðbýin, um tú ráddi í Klaksvík? Gjørt eina solumiðstöð.

Hvat er títt dreymastarv? Eg havi einki avgjört enn.

Áron Poulsen

Arbeiðspláss: Klaksvíkar Sleipistöð.

Aldur: 15 ár.

Flokkur: 9.c.

Hví valdi tú at fara í starvsvenjing her? Tí her eru maskinur, og tað dámar mær sera væl.

Dámar tær væl at vera her? Ja, sera væl.

Hevur tú hug at arbeiða her framyvir? Tað er ein møguleiki.

Hvar aðrastaðni hevur tú hug at fara í starvsvenjing? Her, sum eg eri.

Hvørjum liði heldur tú við í fót bólti (uttan KÍ)? Manchester United.

Hvat hevði tú gjørt við miðbýin, um tú ráddi í Klaksvík? Eina stóra solumiðstöð.

Hvat er títt dreymastarv? Maskinmeistari.

Sigrun Sirdal

Arbeiðspláss: Klaksvíkar Sjúkrahús.

Aldur: 15 ár.

Flokkur: 9.c.

Hví valdi tú at fara í starvsvenjing her? Eg veit ikki.

Dámar tær væl at vera her? Ja, sera.

Hevur tú hug at arbeiða her framyvir? Ja.

Hvar aðrastaðni hevur tú hug at fara í starvsvenjing? Frame Photo.

Hvørjum liði heldur tú við í fót bólti (uttan KÍ)? Liverpool.

Hvat hevði tú gjørt við miðbýin, um tú ráddi í Klaksvík? Veit ikki.

Hvat er títt dreymastarv? Veit ikki.

Norðlýsið 11. november 2010

Kunngerð um starvsvenjing. Kapittul 2, grein 9, stk. 3:

Skúlin kann bjóða øllum næmingum í 8.-10. flokki at fara í starvspraktikk á virkjum og stovnum ella at vera á skeiðum í øðrum skúlaformum eitt stytttri tíðarskeið.

Kelda: www.logir.fo

4 Rým ikki frá mær

- Skriva eina stuttsögu við heitinum "Rým ikki frá mær"

Tú skalt skriva brotið niðanfyri av og lata **tað** vera endan á søguni

- 1 "Minn meg ikki á hatta," rópti hann, "ger so væl og halt kjaft við hasum."
- Hon hvakk við av hansara grummu øði. Hon hevði ongantið upplivað hann soleiðis fyrr, gavst at gráta og
- 5 setti seg ræðsluslugin aftur á hælarnar. Hann tók niður í lumman og kom fram við einum lummaturriklæði, hvítt við bláum rondum, og gav henni at turka andlitið við. So reisti hann seg og gekk burtur frá henni, og hon rópti aftan á honum í stórari neyð.
- 10 "Rým ikki frá mær, rým ikki frá mær!"

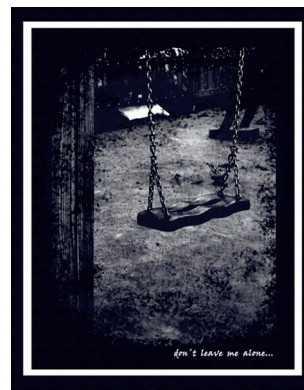
*Brot úr "Eini hjún" eftir Jens Paula Heinesen.
Úr stuttsøgusavninum Rósa Maria (1995)*

www.worldpress.com

www.flickrhivemind.net

www.deviantart.com

5 Lat ikki netið dálka tína framtíð

www.snar.fo/progv/

Greina og tulka lýsingina. Í tíni viðgerð skalt tú m.a. hugsa um:

- Hvat lýsingaslag er talan um?
- Hvat snýr lýsingin seg um?
- Hvat er endamálið við lýsingini?
- Hvør er sendari/móttakari?
- Hvørjir vinklar eru nýttir í upptøkunum? Og hvussu virka teir?
- Hvussu nýtir lýsingin ljóð og tónleik?
- Sig tína hugsan um lýsingina og hugleið um, hvørt slíkar lýsingar hjálpa ella ikki
- Ávirkar lýsingin teg? Grundgev fyri tínum svari